

Anteckningar från FKS
(Föreningen för Kognitivt Stöd)
Inspirationsdagar 25-26/3 2004, Uppsala

om tid och tidsplanering

sammanställda av Annika Harrison
(med reservation för eventuella missuppfattningar)

Göteborg 2004 04 05

FKS Inspirationsdagar 25-26/3 2004, Uppsala

Efter praktisk information av Maria Holknekt, föreningens vice ordförande, inledde Kerstin Åberg, ordförande, med att hälsa alla välkomna och berätta om föreningen. Föreningen bildades egentligen 1999 genom kontakt med Hjälpmedelsinstitutet, av ett nätverk yrkesverksamma inom kognitionsområdet, vilka alla på något sätt kommit i kontakt med kognitiva hjälpmedel.

Föreningen består idag av ett stort nätverk där alla vill dela med sig av sina erfarenheter mest yrkesverksamma, är ingen yrkesförening, utan öppen för alla. Hade 112 medlemmar vid årsskiftet. FKS är också en förening som aktivt vill arbeta för ökad tillgängligheten i samhället och ökad kunskap om hjälpmedel och området i sin helhet. Föreningen vill också vidga sin verksamhet till andra områden: demensområdet, psykiatri samt fortsätta samverka med Hjälpmedelsinstitutet och andra föreningar. Att anordna Inspirationsdagarna är en av huvuduppgifterna. Föreningen har många kontakter och arbetar/har arbetat aktivt för att påverka inom olika områden såsom Läromedelsutredningen, Hjälpmedelsutredningen, Carlbergkommittén; samverkar med Hjälpmedelsinstitutet, FUB och HSO med en projektansökan kring kognitivt stöd i samhället; har startat upp en egen hemsida: www.fks.org.se – en mötesplats där vi alla elektroniskt kan träffas.

Efter denna inledning presenterade Kerstin styrelsens övriga medlemmar och det föreningsarbete styrelsemedlemmarna gjort under året och så fortsatte Christer Johansson med information om hemsidan

Föreningens hemsida www.fks.org.se – Christer Johansson

Christer är en medlem i föreningen som haft möjlighet att i 20 år på heltid fått arbeta med IT och funktionshinder. Har en dotter med flerfunktionshinder. Var på 80-talet med om att bygga upp SPRIDA i Örebro och på 90-talet verksam inom SIH, nuvarande SIT. Har idag företaget Handisoft, arbetar med att göra webbsidor tillgängliga och att anordna lärarfortbildning. Representerar också FrölundaData i Mellansverige.

Vad gäller föreningens hemsida så är det föreningens önskemål att själva kunna uppdatera och lägga in brev, meddelanden m.m. Då Christer arbetar med tillgänglighetsfrågor och webbplatser har han tagit med sig sin erfarenhet av detta vid konstruktion av FKS hemsida.

Sidan har en fast ingress plus ett parti där styrelsemedlemmar själva kan lägga in information, boka i almanackan som är sådan att den uppdaterar sig själv, dvs tar bort passerade datum. Medlemskapsinformation och anmälningsskema finns, som ifyllda skickas direkt till Kerstin som e-post. Där finns också information om Inspirationsdagarna samt anmälningsskema. Sidorna är databaserade och innehåller: dokument (medlemsbrev, planer, verksamhet) och webbforum (ett öppet forum öppet för alla och ett medlemsforum som kräver lösenord för tillträde). Diskussionsforum finns fria att hämta exempelvis från Riksförbundet Attention www.attention-riks.nu.

När det gäller sidans länkar så ansvarar Susanne Barkvik för att lägga ut bra länkar. Viktigt få bra tips på länkar från medlemmarna så sidan hålls ajour och intressant hela tiden.

Om sidans design

Det finns riktlinjer för hur en tillgänglig webbplats ska se ut och utformas ur tillgänglighetssynpunkt. Det var först synskadade som reagerade på att sidor inte var tillgängliga för denna funktionshindergrupp. Det är viktigt att alla kan varsebli vad som syns på en sida, men det är dessutom viktigt att kunna förstå innehållet.

Med Accesskey som visas i form av en understruken bokstav på sidan kan man surfa runt på sidan med tangentbordet. Med ”tröga tangenter” kan man trycka med ett finger och på så sätt hoppa mellan länkarna. Med alt+L hoppar man direkt till länken. Exempel: alt+s+enter så kommer man direkt till sidan med styrelsen. Det är också möjligt att ställa in större text för sidan utan att bokstäver och ord far ut i kanterna.

Om sidans bilder

Skicka gärna bilder i digital form som kan läggas ut på sidan. De bilder som finns idag är från KlaraMera och dessa slumpas fram. En annan bild visar sig nästa gång man öppnar sidan.

ViTal från Frölunda Data är ett enkelt läs- och skrivhjälpmedel med Infovox röst Emma. Om muspekaren ställs över texten så läses texten av denna röst.

Om uppbyggnad av hemsidor

Exempelvis så kan Dream-weaver användas och riktlinjer för tillgänglighet finns att få från Hjälpmiddelsinstitutet och Stadsbyggnadskontoret. SIT har tagit fram en kravspecifikation som är mera begriplig och mindre teknisk.

Efter denna tekniska information avslutade Christer med att konstatera att: ”Allt är möjligt”.

Tidsuppfattning – vad är det? Vad vet man idag? Definitioner av begrepp och vad man idag vet om hur tidsuppfattning utvecklas. – Gunnel Janeslätt, leg arbetsterapeut, gunnel.janeslatt@ltdalarna.se

Gunnel har en master i habilitering och specialpedagogik på D-nivå vid Mälardalens högskola, Institutionen för samhälls- och beteendevetenskap. Har ägnat sig åt kognition och neuropsykologi.

Tidigare forskning inom området har berört tre områden

- psykologiskt område: (experimentella studier – subjektiv tid \leftrightarrow objektiv tid)
- pedagogiskt område: (främst från USA – hur man förvärvar/lär sig tidsbegrepp ex: klockan)
- utvecklingslitteratur: (från Sverige och Skandinavien – intervention och tidshjälpmedel)

Tidsuppfattning är:

- tätt kopplad till identitet, personlighet
- en förutsättning för att förstå vad som händer och när det händer
- förankrar verklighetsuppfattning
- koordination av integrering och beteende
- ingår i många andra förmågor ex timing av social förmåga

Olika tidsbegrepp

Tidsupplevelse, subjektiv tid, psykologisk tid, tidsorientering, objektiv tid, reaktiv tid, realtid, tidsplanering, temporal kontinuitet...

Teorier om tidsuppfattning

- Forskning
- Kylén (1981, 1984) – dimensioner, kategorier där en är tidsuppfattning. Det är svårt att föra över Kylén till aktuell hjärnforskning. Hans teorier räcker inte till idag. Men fungerar ändå i vardagen.
- Block (1980), om psykologisk tid: tre kognitiva modeller: 1) sekvens, 2) varaktighet, 3) timligt världsligt perspektiv
- Luria (1980), neuropsykolog, ägnat sig åt hjärnforskning. Det måste finnas system.

Systemteoretisk grund ger ett hållbart sätt att tänka om tidsperspektiv. ICF är en modell att koppla till. Det finns i ICF begrepp för tid exempelvis inom områdena kroppslig funktion, delaktighet och aktivitet. Att använda detta gör att man får struktur på tänkandet.

- kroppsfunction/kroppsstruktur – förutsättningar
- aktivitet – förmågor, genomförande av uppgifter
- delaktighet – om situationer och samspel
- omgivningen – om närmiljöns agerande och miljöns utformning

Hur utvecklas systemet tidsuppfattning?

- i vardagssituationer och samlas i referensminnet
- i och av samspel och i interaktion med omgivningen
- är en pågående process under barnets hela uppväxt
- omgivningens kunskap, förhållningssätt, attityder och kultur är avgörande

Nuet

- perception, sinnesupplevelser av varaktighet, vardagsrutiner > samlas till referensminnet, ex: så här länge tar det innan... - lär sig barnet de första månaderna = det brukar kännas så här...

4-8 månader

- orsak – verkan, förväntan
- försöker förlänga det som är roligt ex skallra
- intuitiv känsla för rum och tid

8-12 månader

- börjar utveckla känsla för tid och rum
- har överblicken flera steg i ett förlopp, sekvenser
- förstår nu

1-2 år

2-4 år

KaTid = Kartläggning av tidsuppfattning – tar 20 minuter att genomföra. Gunnel har träffat 61 6-åringar för kartläggning enligt denna.

Gunnel skickar sin litteraturstudie till FKS, där den läggs ut på hemsidan. Om vi drar ut den och vill läsa/använda vill Gunnel ha personlig återkoppling och kommentarer från oss.

D-uppsatsen kommer att publiceras om några veckor och kan då köpas av Gunnel. E-post: gunnel.janeslatt@ltdalarna.se

Litt:

Eisler & Eisler: I denna påvisas att människan underskattar tid i stort, men äldre generellt och kvinnor som grupp är mer nära den ”riktiga” klocktiden. Barn med ADHD har en signifikant ”sämre” tidsuppfattning.

Kommentar från Mats Granlund: tidsuppfattning är inget problem utan förklaring – en del av förklaringar vid kartläggning för att presentera problem. Med 10 förklaringar gör vi ett bättre jobb än om vi bara har en.

Tid- och planeringshjälpmedel – några företag presenterar sig

FalckVital AB – Gunilla Granberger och Sarah Blomé

FalckVital har funnits sedan 1989 i Sverige, moderbolaget finns i Norge, har hjälpmedel inom:

- kognition
- kommunikation
- trygghetslarm

Har från och med 2001 sitt Sverigekontor i Stockholm. Där arbetar tre arbetsterapeuter och en logoped. Man arbetar nära förskrivare och har på så sätt fått många goda brukarerfarenheter. Brukargrupper är från områdena utvecklingsstörning, geriatrik/demens, psykiska funktionshinder, neurologiska funktionshinder, neuropsykiatriska funktionshinder.

Exempel på hjälpmedel

- *Sigvart Dagsplan*, art.nr: 508 701
- *KomIhågKlockan* (upp till 40 talade meddelanden, påminner personen om rätt tid, läser upp dag och klockslag, har automatisk uppläsning)

Fallbeskrivningar

Anne 43 år, har en whiplashskada efter olycka med minnessvårigheter. Får hjälp av Komihågklockan att hon har mat i ugnen och barnen kan spela in meddelanden om sig själva. Klockan är lätt att programmera.

Josefin, 21 år, har Aspergers syndrom. Har svårt att ta sig till lektionen, svårt komma ihåg saker hemma. Har en anpassning i sin klocka med en vibration som känns. Tillbehör: öronsnäckor, väska, stativ, högtalare i vardagsrum och kök.

FalckVital ordnar Workshops, antingen hos dem eller hos oss, där man får pröva deras hjälpmedel.

FalckVital, Primusgatan 18, 112 63 Stockholm, tel: 08 695 69 40, fax: 08 695 69 49,
www.falckvital.se

Tid- och planeringshjälpmedel – några företag presenterar sig

GEWA AB – Karin Winberg

GEWA har utveckling, tillverkning och försäljning av produkter exempelvis: omgivningskontroll och fjärrkontroller för rörelsehindrade och kommunikationshjälpmedel; texttelefoner, datoranpassningar.

Samarbetar sedan början av 90-talet med Handitek kring kognitiva hjälpmedel i samhället. Detta startade med Kvarturet, det allra första tekniska hjälpmedlet för personer med utvecklingsstörning. Kvarturet visar hur lång tid som är kvar till en viss aktivitet., men har idag utvecklats och kompletterats med en timerfunktion: *Kvarturet II*.

Kvarturet har prickar som symboliserar tid och där varje prick står för en kvart (15 min.). Timerfunktionen är det nya, alltså hur länge något ska pågå och räknar ner tid från 1 minut till två timmar. Till klockan finns vita kort som visar när något börjar och gråa kort som visar hur lång tid något ska pågå. Klockan finns färgerna: rött, blått, svart och grått.

Handi (art.nr. 0360 Handi komplett Kalender), är en handdator för dem som kan hantera lite mer information, har en bredare målgrupp än Kvarturet exempelvis personer med Asperger eller ADHD/Damp. I den kan man se vad man ska göra under hela dagen, se sitt veckoschema. Den innehåller bilder, text och har talstöd, bygger på kvartursprincipen, alltså hur lång tid som är kvar till något ska börja. Innehåller även en prissäknare.

GEWA samarbetar med Handitek för att utröna hur Handi kan användas av andra funktionshindergrupper såsom förvärvade hjärnskador och psykiska funktionshinder.

Det finns en film som producerats i samarbete med FUB. Den är 13 minuter lång och visar hur Handi kan användas.

En annan produkt är fjärrkontrollen *Big Jack*, (art.nr: 402500 Big Jack IR-6SP): en stor robust programmerbar IR-sändare som kan användas för upp till sex olika manöverkontakter.

På GEWAs hemsida www.gewa.se kan man bl a hämta hem instruktioner till de olika hjälpmedlen.

GEWA AB, Box 92, Malmvägen 55, 191 22 Sollentuna, tel: 08 594 694 00, textel: 08 594 694 18, fax: 594 694 19.

Tid- och planeringshjälpmedel – några företag presenterar sig

Frölunda Data – Christer Johansson

Frölunda Data har funnits i 20 år, tillverkar inget men tillhandahåller och marknadsför produkter till skolor och hjälpmedelsverksamhet, introducerade styrplattan i Sverige, bl a Flexiboard.

Christer visade bl a *Imagetalk*, en finsk produkt, (bygger på JAVA som kan användas i en massa tekniska prylar). Imagetalk är ett mobilt system för kommunikation med bilder och symboler. Alla sorters bilder kan användas. Meddelanden kan skrivas med bilder och talsyntes, men det unika är att man kan skicka meddelanden via SMS till en mobil. SMS kan sedan med text skickas tillbaka från mobilen och textmeddelandet kommer sedan upp i form av bilder (om de finns i bildbanken) på Imagetalken.

Det går också att koppla larm till detta: ”svara när kvittat” och då går ett SMS tillbaka. Funktionen ”svara om inte kvittat” finns också.

UrKoll som också distribueras av Frölunda Data är ett tidshjälpmedel i form av en handdator, utvecklat från Certecklockan och bygger på samma principer som denna. Tiden visas med tre tidsstaplar till vilka man kan lägga in kommande aktiviteter i bild. Pictogram- och PCS-bilder används.

UrKoll är gjord som examensarbete av Louise Lindmark och Kristina Söderberg (handledare Arna Svensk), vid Maskiningenjörsprogrammet vid Högskolan i Halmstad.

Frölunda Data AB, Box 4078, 426 04 V. Frölunda, tel: 031 29 36 04, www.frolundadata.se

Tid- och planeringshjälpmedel – några företag presenterar sig

Flexénita – Susanne Barkvik

Flexénita (från: flexibelt enkelt IT-arbete), utvecklar och gör arbetsplatsanpassningar. Susanne visade sin produkt *AllTid* för närvaro- och månadsrapportering. Närvaro- och månadsrapportering är en aspekt av arbete men kan samtidigt utgöra en arbetsuppgift = brukararbetsuppgift som användas av dagliga verksamheter. Kan leda till verksamhetsutveckling då brukare ges möjlighet att bli delaktig i verksamheten på olika sätt.

AllTid innehåller kalender med symboler och ljudinstruktion, registrerar olika typer av närvaro, ledighet, avdrag för lunch mm. Månadssammanställningar/-rapporter kan skrivas ut.

Andra produkter hos Flexénita: FlexiLager (visuell lagerhantering) och Kunder och Tvätterier (bildifierat tvätterier).

Flexénita, Sunnerstavägen 58, 186 70 Brottbys, tel 08 512 418 03, fax: 08 512 418 03, e-post: info@flexenita.se, www.flexenita.se

Tid- och planeringshjälpmedel – några företag presenterar sig

Grepp om tiden – En metod att skaffa sig kunskap – Sylvie Danung & Kerstin Åberg, båda leg. Arbetsterapeuter

Utifrån Trollredas hjälpredda utvecklades Grepp om tiden till att vara ett verktygsmaterial. Se powepoint-presentation. Utbildning i materialet kommer att hållas i Nacka den 26/4 och i Kristianstad den 27/4. sylvie.danung@vgregion.se och kerstin.t.berg@vgregion.se

Tid- och planeringshjälpmedel – några företag presenterar sig

Handitek – Lars-Åke berglund

Särskolan ligger långt efter vuxenomsorgen vad gäller kognitiva hjälpmedel. Tänkandet om kognitivt stöd/begåvningshjälpmedel har kommit långt och det är viktigt att detta slår igenom i särskolan. Personer med kognitiva funktionshinder har mest att vinna på datortekniken.

Handitek är ett litet företag om fem personer som utvecklar produkter exempelvis Handi men det är sedan GEWA AB som säljer produkterna och Trollreda programvarorna. Anders Bond har lagt grunden till företaget.

Mål med företaget

Att kompensera svårigheterna utan att automatisera (befintliga resurser skall utnyttjas maximalt), för att öka möjligheterna till självständighet.

Produkter

- Kvarturet med timerfunktion = ”äggklocka”, (kvarturet är arketyper för begåvningshjälpmedel)
- Handi (allra viktigaste steg Handitek tagit), naturligt med denna att vidga målgruppen → kan bli en plattform för olika och vidgade möjligheter när det gäller begåvningshjälpmedel generellt. Nu bytt från Casio-apparat till HP-apparat, men programvaran är den samma. Kravbilderna för kognitiva hjälpmedel stämmer för flera grupper.
- Flexiboard (prylen + tillhörande programvara är från 1996), passar till USB-port. Idag är därför begreppet ”styrplatta” mer relevant
- Easymejl
- Easyword
- Min kassa
- Bildfabriken

Teknik och demens – försöksverksamhet, metodutveckling och kompetensspridning – Ingela Månsson, leg. arbetsterapeut

Projektet Teknik och demens vid Hjälpmedelsinstitutet www.hi.se är en försöksverksamhet, inkluderande metodutveckling och kompetensspridning. Är ett treårigt projekt. Ingela är projektledare för projektet och även samordnare för området: äldre och funktionshinder. Om demenssjukdomar:

- 135 000 personer i Sverige har idag en demenssjukdom diagnosticerad
- 25 000 – 30 000 nyinsjuknar varje år
- total samhällskostnad: 38,4 miljarder varje år där den största kostnaden belastar kommunerna
- antalet personer med demenssjukdomar ökar och ökar framöver
- personer med demenssjukdomar får sin diagnos allt tidigare
- behandling med bromsmediciner är möjligt
- är en åldersrelaterad sjukdom – även yngre drabbas

- skillnad på att drabbas vid 80-90 års ålder mot vid 40 år, även skillnad på att drabbas vid 60 än vid 80-90
- även andra problem: syn, balans, hörsel, inkontinens, men smärtekänsla/-upplevelse som alla andra
- fler har möjlighet att bo kvar hemma → behovet av olika hjälpmedel och då omvårdnadshjälpmedel är ganska väl tillgodosett, men nya kunskaper i kombination med teknikutveckling → gör att helt nya möjligheter skapas → behov av kognitiva hjälpmedel – en outnyttjad potential finns här →
- mer forskning och utveckling inom området teknik behövs, kognitiva hjälpmedel behöver utvecklas: såväl kunskap och kompetens som stöd samt test av olika produkter

Litt:

”Demens och teknik – kunskapsläge och förslag till åtgärder” av Sofia Starkhammar och Inge Dahlenborg. Best.nr: 02 356. Finns även som pdf-fil.

”Man kommer inte ihåg det man vill” av Catarina Brun och Ingela Månsson, best.nr: 02 349

Om projektet Teknik och demens

Är ett treårigt projekt i samverkan med Alzheimerföreningar i Sverige (Kerstin Lundström – kontaktperson) och Demensförbundet (Inge Dahlenborg – kontaktperson), Hjälpmedelsinstitutet och stöds av medel ur Allmänna Arvsfonden. Linköpings Universitet kommer att göra en utvärdering.

Syftet med projektet är att:

- öka användningen av teknik för personer med demens
- öka självständigheten, tryggheten och säkerheten i det dagliga livet
- göra det enklare att bo kvar hemma
- stödja närstående i deras vardag och personal i deras arbete

Mål

- tillskapa två resursenheter (team) varav en i Stockholm (storstadsregion) och en ute i landet
- utifrån resursenheterna bedriva försöksverksamhet
- utveckla och sprida metoder
- öka kunskapen
- anpassa och utveckla produkter för bedömningar, träning, uppföljning och utvärdering (vad kan vara bra, för vem, när och hur?)
- utfärda regler och praxis
- göra nytto- och kostnadsanalyser

Om hjälpmedel

Hjälpmedel ska underlätta aktivitet, öka självständighet och underlätta säkerheten.

- Var hör hjälpmedel hemma?
- trygghetstelefon – bistånd
- nödsändare – bistånd (är kopplade till minicall, har inte täckning över hela landet. Förr fanns täckning när Telia var ansvarig)
- larmmatta – hjälpmedelscentralen (förskrivs)
- dörrlarm – bostadsanpassning

- medicinpåminnare - ????? (är inte så känd bland sjuksköterskor ännu)

Omvärlden

Det pågår olika projekt i landet såsom:

- På väg mot en god demensvård – stöd i ordinärt boende och hjälpmedel, rehabilitering (2003:47) vid Socialdepartementet – Katarina Mårtensson-Ekelöf
- Regeringens 16 åtgärds punkter inom demensområdet där 12 punkter handlar om hjälpmedel
- Demensförbundet har gjort en enkätundersökning bland anhöriga som visar hur okänt det ännu är med hjälpmedel
- Genombrottsprojektet – mot en bättre demensvård – för team, vid Landstingsförbundet www.lf.se/utveckling/demensvard med hemsida: ”En bättre demensvård”
- SBU – Statens beredning för medicinsk utveckling – ”Demenssjukdomar” www.sbu.se
- Lunds Tekniska Högskola har ett nytt forskningsprogram: Äldre och design. Här finns även om demens. Barbro Beck-Friis och Birgitta Odén är beskyddare www.design.lth.se

En kommentar från Christer Johansson: Det är ett bekymmer då trygghetstelefon inte längre går att köpa i Sverige, utan är här ett helt system. DORO sålde den tidigare i Sverige och den går fortfarande utmärkt att köpa i Frankrike och England, så varför inte här? Vad som är bra med den är att den ju inte behöver kopplas via larmcentral utan kan kopplas till en mobiltelefon/anhörigtelefon.

Delaktighet, autonomi och användning av tidshjälpmedel – Mats Granlund, professor i psykologi, mats.granlund@mdh.se

Mats forskar vid Stiftelsen ala och vid Mälardalens Högskola: forskargruppen Child, med 13 doktorander. Forskar utifrån ICF och med speciell tillämpning för personer med utvecklingsstörning och personer med psykiska funktionshinder.

Aktivitet är en persons genomförande av en uppgift eller handling – vad en person kan göra men inte nödvändigtvis gör.

Delaktighet – upplevelsen av engagemang och deltagande i en livssituation, men inte nödvändigtvis att personen gör själv. Det handlar om att kontrollera eller göra själv. Att använda hjälpmedel för att genomföra stegen i en aktivitet eller själv kontrollera. Fråga sig hur mycket kan personen själv kontrollera?

AAMR:s definition av utvecklingsstörning, är en ny definition (från 2002), där fem förutsättningar måste gälla:

- bedömningen ska göras utifrån det samhälle och den miljö där personen lever
- bedömningen tar hänsyn till språklig förmåga, syn, hörsel och motorik
- hos en individ finns såväl styrkor som svagheter
- anledningen till att beskriva svagheter är att kunna utveckla nödvändigt stöd →
- med bra stöd kan en människas livssituation förbättras

Utvecklingsstörning innebär en betydande nedsättning såväl i intelligens som i adaptivt beteende vad avser praktiska färdigheter, sociala färdigheter och begreppsliga/intellektuella

färdigheter. Intelligens mäts i IQ enligt psykometrisk teori. Skattning av adaptivt beteende kan innefatta:

- praktiska färdigheter – ta hand om sitt hem, sig själv
- begreppsliga färdigheter – läsa, skriv och kunna pengar
- sociala färdigheter – hänsyn till andra, ansvar, självkänsla, ”godtrogenhet”, social kompetens

Forskare är idag inte överens om vad intelligens är. En nutida definition av intelligens är:

- beroendet av begreppet intelligens för att definiera utvecklingsstörning. Enighet om hur intelligens ska definieras eller ej
- intellektuell nedsättning speglar inte på ett adekvat sätt andra begränsningar i kognitiva funktioner ex begränsningar i lärande osv.

Olika typer av intelligensteorier

- produktinriktade, *psykometriska* teorier: på vilket vis skiljer sig människor åt vad gäller prestation på olika test och kan man med svaren på dessa tester förutsäga hur en person lyckas i t. ex. skolan?
- *biologiska* teorier, även de inriktade på produkt: vad är biologin bakom intelligensen? Var i hjärnan sker olika intellektuella processer och hur snabbt, effektivt och felfritt sker överföring av signaler?
- *informationsbearbetningsteorier* liknar intelligens vid en dators arbete; är processinriktade, fokuserar problemlösningsprocessen och hur den ser ut och hur bearbetas information av olika typer?
- Processinriktade, *socialpsykologiska* teorier ser intelligens som ett samhällsfenomen: hur internaliseras kunskap? Hur lär sig människor i samspel med omvärlden och under vilka betingelser utvecklas individens kunskap som mest?
- *epistemologiska* teorier ser intelligens som kunskapsbyggande, dvs hur kunskap ordnas och omordnas; hur ordnar människan information och kunskap i olika åldrar och hur omordnas kunskap när personen utvecklas?
- Processinriktade, *systembaserade intelligensteorier*: hur kan vi förstå intelligens som ett system? Tänkande kräver användning av många komponenter och hur är dessa komponenter relaterade till varandra och hur kan problemlösning varieras då ett problem löses?

Begreppet utvecklingsstörning kommer att få olika innebörd beroende på hur intelligens och begåvning definieras.

IQ är ett dåligt mått åtgärdsmissigt. Tidshjälpmiddel ska hjälpa individen hitta strategier för att hantera sin tid. IQ-sortering för att utröna: tillhör, tillhör ej. Används av psykologer. Arbetsterapeuter använder andra bedömningsätt.

Hur gör folk när de tänker? Hur gör folk när de tar emot information?

Litt:

Utvecklingsbedömningar av döva/hörselskadade

Vad är en bra kognitiv teori? Jo, det bestäms av vad jag ska ha det till.

Adaptivt beteende

”att anpassa sig till sin vardag och anpassa sin vardag till sig själv”

- praktiska färdigheter/allmän kompetens, självständighet exempelvis att sköta hygien, städning, ekonomi,
- social kompetens, socialt ansvarstagande såsom att umgås med andra i sociala sammanhang, svara upp mot andras förväntningar,
- lärande: läsning, skrivning, skolprestationer etc

Social kompetens

social perception, sociala strategier, att resonera kring följderna av olika sätt att agera i sociala situationer. Hur gör vi när vi bedömer social kompetens? Hur bedömer vi ”godtycklighet”?

Definition av social kompetens:

- beteende samspelemässigt
- få igång och behandla relationer till andra på djupet och över längre tid

Det som hos en person är diagnosspecifikt och som utgör en väldigt liten del av hela människan, kartlägga hur mycket som helst. Den andra biten, den största, kartläggs inte alls. Hur mycket av folks agerande kan förklaras av att de har en specifik diagnos?

Delaktighet innefattar:

- upplevelse
- agerande
- förutsättningar

Delaktighetsbegreppets användning på olika miljönivåer:

DELAKTIGHET				
	Upplevelse	Agerande	Förutsättningar	
Individ och närmiljö	Tillhöra, kunna, ömsesidighet, förståelse, motivation	Engagerad, aktivt fokuserad, samspejar	Autonomi, kontrollplacering, social kompetens	Samspel, hjälpmedel, skolform, undervisningsgrupper, lärare
Relationer mellan livsmiljöer	Har kontroll, styr	Planerar, bestämmer, uttrycker åsikt	Utbildning, erfarenheter, kompetens	Åtgärdsprogram, kvartssamtal
Samhälle	Identifikation med grupp	Politiskt aktiv, informerar sig, deltar i intressegrupp	Välinformerad, grundläggande behov tillgodosedda	Skolorganisationens utformning

Ur: Granlund, M., m. fl. Delaktighet. Sammanfattning av ett forskningsprojekt.

All utveckling sker i samspel

- samspel uppstår och utspelas mellan människor
- deltagarnas samspelsfärdigheter påverkar samspelet
- sammanhanget påverkar samspelet →
- samspel innebär utbyte av information och känslor mellan minst två personer

”På samspeelnivå betonas fungerande samspel med såväl kamrater som vuxna/lärare. Samspelet bör innehålla såväl moment av balanserat samspel med kamrater i jämlika

relationer och samspel med lärare som upplevs positivt. Personens direkta samspel med omvärlden sker genom proximala processer. Sådana processer sker alltid i ett sammanhang i en viss miljö, dvs nischer.” Granlund, M., m. fl. Delaktighet. Sammanfattning av ett forskningsprojekt. (s 49)

Nischer

Ett stabilt mönster av roller, funktioner och relationer i en specifik miljö/aktivitet med specifika, fysiska och sociala karaktäristiska. Nischer varierar i dimensioner så som storlek, likhet, variation, mängd stimulans/koppling grad av koppling/till andra nischer. Nischer kan värderas som positiva, negativa eller neutrala i relation till de värderingar som dominerar i ett sammanhang. Nischers betydelse varierar med ålder. Alla existerande nischer är inte lika tillgängliga för alla. Utvecklingsstörda har mindre variation i de nischer man är aktiva i. Man har inte nytta av sitt arv om man är i fel miljö.

Tidshjälpmiddel ska hjälpa personen att ha kontroll.

Delaktighet i ett långtidsperspektiv:

tidigare liv	→	idag	←	framtid
kontrollplacering		flow/ gemenskap		autonomi
färdigheter		agerande		mål
erfarenheter		nischers tillgänglighet		förväntningar
miljöns inflytande		miljöns förutsättningar		miljöns möjligheter

Har jag inget att vänta på är det ingen idé att ha koll på tiden. ”Om individen upplever att omvärlden är påverkbar (kontrollplacering) och att han/hon själv har de färdigheter och resurser som behövs för att kunna vara aktiv i en situation (autonomi) ökar sannolikheten för delaktighet.” Granlund, M., m. fl. Delaktighet. Sammanfattning av ett forskningsprojekt. (s 49)

Miljön påverkar indirekt individen, inte så mycket direkt.

Det är bättre att vara rejält delaktig i ett antal få aktiviteter än mindre delaktig i många.

Ska man ha inflytande måste man ha information.

Autonomi kan skattas inom:

- vardagsrutiner
- samspel
- att leva utifrån egna önskemål

Vad kännetecknar experter i kvarturanvändande? De som är mer autonoma, är mer experter på kvarturet → vad är hönan och vad är ägget?

Tidsupplevelse, tidsorientering, objektiv tidsuppfattning = läsa klockan

Det viktiga är inte att kunna/läsa av en vanlig klocka utan att kunna hantera tiden. Experter är ”lata” = rationella. Tar inte allt från a till ö utan nöjer sig med k och l. Arbetsterapeuten tänker på aktivitetens slut, nybörjaren tittar på detaljen i början. Nybörjaren har ingen kunskapsbas att relatera till → fundera över hur man ska göra/konstruera en introduktion för en nybörjare som leder fram till att man inte längre är nybörjare.

Hjälpmiddel för informationsbearbetning och förståelig information:

- motsvarar ett uttalat informationsbehov – var befinner sig mottagaren i tankevärlden?
- översätter information från en abstrakt nivå till en konkret nivå – är innehållet och symbolerna begripliga?
- ger stöd genom konkret, manipulerbar sinnesinformation i form av tal, bilder och avbildande symboler, ibland i kombination – är symbolkanalen begriplig?
- bygger på mottagarens erfarenhetsvärld och kunskapsbas – är tidigare erfarenheter ett stöd?

När folk säger dumma saker → ifrågasätt då inte, utan fråga vad de menar.

Hjälper inte genom att förstärka i miljön utan lära elever uppmärksamma det.

Prestation = förmåga → kan inte personen påverka

Prestation = ansträngning → kan personen påverka

B U S = Börja Upprätthålla Sluta → att kunna börja och kunna sluta utvecklar kontroll och autonomi. Kontroll och autonomi handlar om detta. Om personal bestämmer när något ska börja och sluta får inte personen utöva egenkontroll. Exempel: en promenad som leder ingenstans bestämmer personal när den ska börja och sluta, att bajsa och själv titta på pappret handlar om kontroll – gör oftast assistenten. Grunden för autonomi och kontroll är att kunna börja och sluta.

Sambandet mellan prospektivt minne, arbetsminne och självskattad minnesfunktion hos personer med utvecklingsstörning - Anna Levén, doktorand i handikappvetenskap, Linköpings Universitet, annle@ibv.liu.se

Övergripande syfte med Annas studie är att studera prospektivt minne och arbetsminne med förmågan att förstå tid. Annas avhandling kommer att bli en sammanläggningsavhandling.

Prospektivt minne (PM)

har att göra med det man bestämt sig för att göra, är riktat mot framtiden, förverkligande av intentioner, är något jag inte kan göra omedelbart, är viktigt i vardagen ex ”jag får inte glömma att...”, består av flera komponenter och faser, är relaterat till arbetsminnet. Är:

- tidsbaserat
- händelsebaserat
- aktivitetsbaserat

Prospektivt minnesförmåga har ett samband med:

- omgivningens bedömning av individens färdigheter

- de strategier som används
- motivation att undvika ett misslyckande

Retrospektivt minne är tillbakablickande – vad? Medan prospektivt minne blickar framåt – när?

Olika typer av situationer:

Baseras på tid eller händelse ex: ”när jag ser mamma ska säga att pappa har ringt” – gör saker och ting i rätt ordningsföljd, aktivitet. Man kan få stöd av pågående uppgift (något man gör under fördröjning av tid), ledtråd, ”priming” (blir lite förberedd, reagerar snabbare när det väl inträffar), motivation (det är lättare att komma ihåg något man är intresserad av) eller yttre representation.

Arbetsminne (WM):

- simultan bearbetning och lagring i minnet över kort tid
- system med flera komponenter (Baddley, 2003, Baddley & Hitch, 1974)
- kapacitetsteori (Just & Carpenter, 1992)

Metod

- inledande intervju
- händelsebaserat PM genom uppgifter kopplade till filmtittande (Helan & Halvan)
- igenkänning (retrospektivt)– påståenden om utförda handlingar
- PM över längre tid – brev
- arbetsminnestest – bildspann: ger möjlighet att använda en visuell strategi, sifferspann (spanntest – sekvenser av olika slag att komma ihåg ex siffror i rad att minnas efteråt) → processar man eller lagrar man bara?
- självskattning (Crawford, Smith, Maglor, Della Sala & Logie, 2003), ex ”hur ofta glömmer du bort?” eller ”vad såg du på TV igår?” eller ”tappar du bort saker som du precis lagt ifrån dig t ex en tidning eller glasögonen.

Population

- vuxna personer med lindrig utvecklingsstörning verksamma inom daglig verksamhet
- studenter som kontrollgrupp

Resultat

- svag PM-representation för individer med utvecklingsstörning
- begränsat arbetsminne förknippat med utvecklingsstörning
- likvärdig självskattning men skillnader i prestation
- stor variation i prestation mellan olika individer

Annas nästa studie

Denna studie är inriktad på att undersöka samband mellan PM, AM (arbetsminne – hur mycket information kan jag bearbeta, behandla för mitt PM), LM (långtidsminne), självskattad minnesfunktion, kunskap om begrepp och hur man pratar om tid.

Metoder

- intervju – hur man pratar om tid, bakgrundsinformation
- prospektiva uppgifter – PM av ”vardaglig karaktär” och PM i mer experimentella situationer

- frågeformulär om tidsbegrepp – begreppskunskap jämförelse med tidsåtgång (Lindström, Wennberg, 1996)
- självskattad minnesfunktion (PRQM) – upplevd minnesfunktion
- subject performed task (med igenkänning) – retrospektivt minne (explicit och implicit)
- bildspann, reading span (tittar på kapacitet i AM), sifferspann – arbetsminne
- personal/anhörigs skattning av minnesfunktion
- PM:
 - bilder att komma ihåg visas en och en på datorn
 - fördröjning i tid – frågor om tidskoncept
 - bilder visas en och en; pågående uppgift – att bedöma om saken på bilden används ute eller inne; prospektiv uppgift – att lägga en bricka i en burk
 - igenkänning – ex ”var det den här bilden du skulle komma ihåg?”

Population

Vuxna personer med lindrig utvecklingsstörning verksamma inom daglig verksamhet samt studenter på SärVux.

Pilotstudie

- tre bilder gav takeffekter
- fördröjning i tid sänkte prestation
- manipulation av grad av komplexitet fungerade dåligt
- få misstag
- perfekt igenkänning
- bra prestation på SPTS - annorlunda reaktion på att försöksledaren utför gester?

Förändringar

- ordning mellan prospektiv uppgift och igenkänning
- fördröjning i tid mellan inkodning och prospektiv uppgift
- kognitivt krävande pågående aktivitet
- meningsfull ”prospektiv uppgift”
- inkodning med bilder respektive verbal instruktion
 -
- förbättrar bilder den prospektiva minnesfunktionen för individer med utvecklingsstörning?
- Är skillnader i prestation mellan individer med/utan utvecklingsstörning mindre för igenkänning eller ihågkomst?
- AM försämras i och med åldrande – liknar detta AM-funktionen hos vissa individer med utvecklingsstörning?

Personer med utvecklingsstörning är bättre på implicit minne än explicit minne. Implicit minne = man kanske inte vet att man kan, kommer inte medvetet ihåg.

Aktuellt från Hjälpmedelsinstitutet – Catarina Brun

Prioriterade områden inom Hjälpmedelsinstitutet

- äldre
- kognition
- kostnads- nyttostudier

ska genomsyra allverksamhet när det gäller

- utveckling
- utprovning och
- information

Kognition – definition

de processer som sker i vår hjärna när vi tar emot, lagrar, bearbetar och använder oss av information. Inom funktionshinderområdet innebär det:

- förmåga att minnas
- orientera sig i tid och rum
- problemlösningsförmåga
- numerisk förmåga
- språklig förmåga

finns ex arbeten som tittar på 3G-telefoner i syfte att göra brukartester av det stöd i form av bilder man kan ha i telefonen.

Andra områden är

Skoldatatekens uppbyggnad: för barn med ADHD/Damp och dyslexi som sker på sex olika ställen i landet. Kontaktperson: Birgitta Göthberg.

HumanTeknik som går på sista året. Har inriktning mot psykiatri. I Karlstad har man t ex provat hjälpmedel i boendet och producerat en video: ”Kaos med möjligheter” med tillhörande häfte: ”Hjälpmedel ger möjligheter”. Det handlar exempelvis om att man måste bli påmind om att komma ihåg med hjälp av mobil och filofax. Kontaktperson: Catarina Brun.

Modeller för användarmedverkan i utveckling och utvärdering av IT-hjälpmedel är ytterligare ett område. Fråga i sammanhanget är bl a: Hur få med brukare i forskningssammanhang? Vilka metoder och hur få brukare att medverka? ”Bättre tillsammans”, med kontaktperson: Jörgen Hellberg.

Andra projekt

Teknik och demens med kontaktperson Ingela Månsson.

Design för alla med inriktning på hjärnskadefrågor och med kontaktperson: Lis Klöve.

Vardagskompetens i mötet med personer med grav utvecklingsstörning.

Planerad verksamhet inom kognitionsområdet:

Inom det kognitiva programmet – resurscentra för ADHD/Damp i samverkan med centrum för funktionshinder i Uppsala, resurscentra för förvärvade hjärnskador i Orup/Lund.

Utvecklingsmedel att söka.

BoProjekt – Smarta Hemteknik, en basstandard att bygga på tänkt för äldre i Vällingby/Hässelby, Tierp och Hudiksvall. Utvecklingsmedel att söka.

Metod att prova ut tidshjälpmedel – Gudrun Björklund, leg. arbetsterapeut

Gudrun har arbetat inom daglig verksamhet i sju år och arbetar nu inom habiliteringen för vuxna personer med utvecklingsstörning, autism/Asperger, ADHD och förvärvade hjärnskador. Har sedan slutet av 80-talet då tidsproblematiken kom i fokus, sett stora problem inom tidsområdet och hur detta i vardagen kan ge otrygghet, osjälvständighet, aggressivitet och stort beroende av närmiljön. Gudrun har också sett problem i att introducera hjälpmedel och frågat sig varför, vad detta kan bero på → hon i samarbete med KlaraMera utvecklat konsultativa insatser för närmiljön, så att personer med utvecklingsstörning verkligen får rätt hjälpmedel och rätt stöd från sitt nätverk

Syfte

att ge förskrivaren ett redskap att använda i sitt professionella yrkesutövande
att personer med utvecklingsstörning skall få tillgång till rätt tidshjälpmedel och adekvat stöd

Definition på kognition

Förmåga att tänka, värdera och avgöra hur man skall förhålla sig i olika situationer.

Kognitiva processer

Förmågor såsom minne, fantasi, associering, logiskt tänkande, resonerande, planläggning, initiativ, språkfunktion (ex Hur ska jag lösa det här i olika problemsituationer?)

Personer med utvecklingsstörning har även nedsatt begåvning (Kylén); nedsatt abstraktionsnivå i tänkandet då handlar det om konkretisering i miljön genom att:

- strukturera
- tydliggöra
- förenkla
- begränsa informationsflödet

I detta blir förskrivaren ett "kugghjul" som sätter igång närmiljön, en närmiljö med jättestor betydelse för personen.

Lyckade utprovningar utmärks av:

- väl grundad bedömning
- att brukare är/blir intresserad och förstår nyttan
- att tid läggs ner på att informera alla i närmiljön
- att det finns en kontaktlänk som tar extra ansvar i närmiljön
- att alla i närmiljön behärskar och förstår tidshjälpmedlet
- att alla i närmiljön har insikt i sin egen betydelse och beredskap att medverka i det merarbete som krävs
- att tillräcklig med tid avsätts för introduktion/utprovning till brukare och inte för mycket på en gång
- att regelbunden uppföljning görs med brukare och närmiljö
- att tidpunkten för utprovningen är väl vald – så att ingenting annat upptar och splittrar genomförandet

→

brukarens förutsättningar, nätverkets betydelse, reflektion över vem som upplever problemet

Ett tidshjälpmiddel kräver en viss intellektuell kapacitet och detta handlar mycket om att ändra sina vanor. Man behöver då mycket stöd i detta.

Koncept i 12 steg

1. information till närmiljön om syftet med begåvningsstöd och tidshjälpmiddel generellt,
2. ta reda på närmiljöns uppfattning av den enskildes tidsproblematik,
3. direktkontakt med den enskilde,
4. sammanfattning av förutsättningar; hos personen och närmiljöns stöd – handledarens, förskrivarens, resten av närmiljöns uppgifter,
5. skriv beställning med motivation till hjälpmedelscentralen,
6. introduktion av hjälpmedlet till brukaren,
7. fördjupad introduktion till handledare,
8. introduktion av tidshjälpmidlet till övriga närmiljön → bestämma datum för start,
9. första uppföljning,
10. uppföljning enligt överenskommelse,
11. utvärdering efter tre månader,
12. förskrivning av tidshjälpmidlet sker.

Brukaren ska kunna förstå, hantera och ha känsla för tid, kunna bestämma själv och göra val.

I materialet finns ett intervjuformulär, dels i text och dels i bilder. Innehåller en bilaga med råd till förskrivare vid upprättande av introduktion med beskrivning av strategi (hur, när och var), ansvarsfördelning och tidsplan.

Materialet finns som pdf-fil att hämta på KlaraMeras hemsida: www.klaramera.nu Klicka på skrifter.

Enkla bärbara datorer för personer med utvecklingsstörning – Kerstin Gatu (rapportförfattare) i samverkan med Carin Cluers, Lars-Åke Berglund, Ulf Eklund, Solweig Kettner, Maud Berg och Rose-Marie Trillkott – metodhandledare

Materialet är en vägledning vid bedömning, utprovning och uppföljning..

Syfte

Då hjälpmedel används för att kompensera nedsatt kognitiv förmåga är det viktigt att hjälpmedlet används utifrån den funktionshindrades behov att öka självständighet och delaktighet. Detta kan innebära ett problem eftersom funktionshindret kan medföra svårigheter att formulera och hävda dessa behov. Det finns anledning att vara observant på detta då det finns exempel på att denna typ av hjälpmedel ibland har använts av omgivningen för att styra/kontrollera individen.

Exempel på tidshjälpmidlets funktion

Börja förstå tid → kontroll/bekräftelse → påminnelse, överblick → planering → inflytande/valfrihet

Slutsatser

- ökad självständighet – ett hjälpmedel att lita på, driftsäkert
- ökad självkänsla – tar eget ansvar, får lyckas
- kan kolla och kan kolla andra – att andra har gjort
- kunna säga ja
- kunna säga nej
- stödpersoner (mamma) kan lämna över ansvar, kan släppa taget
- ett redskap för att frigöra sig
- utvecklat användandet
- personen kan lägga in sina aktiviteter själv
- lättare att datorn larmar än att mamma tjarar
- bekräftelse – det jag väntar på det ska hända
- tidsmedvetenhet – brukarens och stödpersonens
- strategier – kan lösa om man exempelvis kommer för sent och då ringa och meddela
- konflikter har minskat
- såväl försökspersonen som stödpersonen har ökat sin förmåga
- mer tidsmedveten – fått veta detta genom begåvningskattningar och intervjuer

Att utgå från ICF: aktivitetsbegränsningar och delaktighetsinskränkningar – att vara delaktig är viktigt för alla, viktigt för målgruppen. Man har i projektet gjort intervjuer med pictogrambilder utifrån ICF → delaktighetsintervjuer och en utmaning finns i detta i att få ihop allt. Har varit ett samarbete mellan Hab i Dalarna, Handitak och FUB.

På Mora dagcenter tel: 0250 26 587 har man producerat en video om Handi handator. Den är gjord så brukare ska kunna se den.

Det bildkartläggningmaterial som använts i projektet finns beskrivet i rapporten på habiliteringens i Dalarna hemsida <http://www.ltdalarna.se/upload/6435/Slutrapport.pdf>

Kurser för förskrivare och personal om Handi finns på Itverkstan www.itverkstan.nu och Riktlinjer vid förskrivning finns att få från LD Hjälpmedel tel: 0243 497 850

Handdatorn som hjälpmedel för personer med psykiska funktionshinder – Birgitta Magnusson och Anette Jacobsson, leg. arbetsterapeuter, Psykiatri/SU-psykossektionen, Göteborg, Handikappprojektet AIR – ArbetsInriktad Rehabilitering.

Projektet AIR har som mål att förbättra möjligheterna för personer som drabbats av psykos att komma in på arbetsmarknaden eller återuppta studier.

De flesta patienterna har en schizofrenidiagnos. Med handdatorn som hjälpmedel har man kunna urskilja två spår: ett hjälpmedel för kompensation = tidshjälpmedel och ett verktyg för empowerment = hjälp till självhjälp, kunskap och strategier för att kunna leva ett bra liv och hantera sina funktionshinder.

Arbetet har inneburit dels att göra något och dels att producera något för någon annan och har inte utgjort sysselsättning. Som patient behöver man stöd för att kunna gå tillbaka exempelvis

till studier. Det är vanligt att man insjuknar just under studier, vid ett visst stadium när man ska göra sin C-uppsats.

Projektidé

- att anpassa och utveckla Handi till de behov som psykiskt funktionshindrade har.
- brukarstyrning
- varje deltagare arbetar med sin personliga handdator
- individuell målformulering
- utbildning via Folkuniversitetet (en handdatorkurs på tre gånger)
- supportgrupp 1/vecka
- hemuppgifter + kontraktsskrivande
- intervjuer och skattningar (ex neuropsykiatriska tester m fl)
- kontinuerligt samarbete med teknikföretaget Handitek

Ett nytt projekt i samarbete med Hjälpmedelsinstitutet AMS och AF i Göteborg handlar om att målgruppen ska kunna använda handdatorn vid besök hos bl a AF.

Man använder mestadels egna bilder eller bilder hämtade från Internet. En liten bildbas har tagits fram.

Användargrupp

- totalt 10 personer i åldern 23 – 45 år
- de flesta har diagnosen schizofreni
- utbildningsbakgrund från oavslutad grundskola tillavbrutna högskolestudier
- 0-16 års arbetslivserfarenhet.

Fall1

En person som har problem med struktur och rutiner i vardagen, har svårt passa tider, svårt få till sina vardagsrutiner. Kontroll och sammanhang har minskat, problem finns i sociala sammanhang. Personen vill men har inte förmågan. Önskan är att få en regelbunden dygnsrytm och regelbundna mattider. Personen har sina ”tidiga tecken” inlagda i sin handdator, som har resulterat i en handlingsplan i olika steg (1. vila, 2. lyssna till favoritmusik, 3. ringa kontaktperson) då dessa tecken visar sig.

Fall 2

En person som är stresskänslig, orolig, lättirriterad, har rösthallucinationer och hamnar lätt i konflikt med andra. Kommer in i negativa tankespiraler med suicidtankar, uppfattar att han kan mer än han egentligen kan, har också låg empatisk förmåga. Önskemål att bryta negativa tankespiraler.

Handdatorn kan programmeras med tidiga tecken, registrering av sömn, medicin och som hjälp vid problemlösning → egenerapiformulär och utröna om röster man hör är hallucinationer. Även formulera mål och uppmuntran såsom: var glad och nöjd, livet är roligt, ha kul, allt ordnar sig, alla gör så gott de kan, alla har velat mig väl osv.

AIR - Arbetsinriktad rehabilitering, Kronhusgatan 2 F, 5:e vån., 411 13 Göteborg, fax: 031 60 70 39. birgitta.c.magnusson@vgregion.se anette.jacobson@vgregion.se jeanette.jonsson@vgregion.se eva-lotta.fritsch@vgregion.se

Erfarenhetsutbyte

Tentaculus AB – Bertil Örn

Med hjälp av teknik som kognitivt stöd underlättas tillvaron med ökad självständighet och bättre livskvalitet som följd. www.tentaculus.com/index.php?action=show_allma

Bildstödslicensen – Maria Holknekt

Individuella bilder som personligt hjälpmedel. Förskrivning av individuellt utprovat bildstöd. Brukaren får tillgång till bilder under ett år. I Västernorrland finns idag över 200 licensanvändare. Bilderna levereras i en bildpärm av:

Pärm och bild, Nylands dagcenter, Kaptensvägen 12, 870 52 NYLAND, tel: 0612 22682, 22680, parm.bild@telia.com

Digitalkamera – Margareta Olstam

Digitalkamera har prövats som hjälpmedel av personer med autism, i syfte att öka sin förståelse för vad som ska hända.

www.orebroll.se/tebladet/nr2_mikael.pdf

IT-verkstan – Carin Cluers

IT-verkstan är ett kunskapsgenererande center för kunskapsutbyte om IT för personer med kognitiva funktionshinder. Samarbetar med Habiliteringen, Geriatrisk Rehab., LD Hjälpmedel, Skönviks PS-klinik samt brukarorganisationer. Organiserar kurser exempelvis: Bilder i datorn, Bilder 1 och Bilder 2 som båda handlar om att ta kort vid bostadsanpassningar i stället för att beskriva i text, Bilder 3 som handlar om tillämpning, EasyWord, EasyMail, Musse, WIDGIT symbolskrift, Clicker 3, Clicker 4, Flexiboard. www.itverkstan.nu

Vuxenhabiliteringen i Medelpad – Cecilia Larsson, leg.arbetsterapeut

Ett projekt i Särvux regi som handlar om att utröna om det gör någon skillnad för elevens sätt att lära sig klockan, genom att ”traggla” (skolans sätt) eller genom att kompensera (AT:s sätt). Utbildningen för 8 elever har flyttats från skolan till hemmiljön. Eleverna har fått tidshjälpmedel, scheman, strukturstöd med resultat bättre koll på tiden och ökat socialt umgänge.

Vardagstanken, Skövde hjälpmedelscentral – Anne Stentoft & ?

Vardagstanken består av två arbetsterapeuter, en specialpedagog och en konsulent. Man tar emot studiebesök utifrån en brukares behov. Betonar ett utvecklingsperspektiv i vardagsmiljö. Anordnar utbildningar, praktiska kurser exempelvis ”Tummen ur”.

Vardagstanken, Hjälpmedelscentrum, Gustav Adolfs g 40, 541 45 Skövde, tel: 0500 47 84 74.

INVIEW – Mats Segerström mats@inview.se

INVIEW, ett företag med tekniska lösningar.

Tillämpning: skicka bilder och tala in ett meddelande → bilden kommer upp på TV:n och talmeddelandet kommer ut i TV:n.

Mobil med integrerad kamera → 1. Main unit Mobile hand set without Display and Keyboard
→ 2. display ”standard TV-set” → 3. keyboard – “Messaging Remote Control”.

Målgrupp: hemvård, hemsjukvård